

hinc est, ut Canonici se non teneri aliquando contenderint omnibus Horis Canonicis in Choro interesse; sed satis suo muneri ac debito fecisse censuerint, si exempli gratia, Missæ, & Vesperis, vel Matutino, & Laudibus, non autem reliquis Officii Divini partibus præsentiam suam, & operam præstitissent; præcipue cum non aliter egerint, qui eos in eisdem Canonicatibus præcesserunt. De hac re nonnulli Episcopi in suis relationibus sacram Congregationem certiore fieri voluerunt; & quid sibi faciendum esset, ab ea petierunt. Cardinalis Cajetanus in sua *Summa, verb. Canonice, n. 14.* sententiam suam pro huiusmodi Canonicis tulit; & Cajetanum in eadem opinione secutus est Suarez de *Religione tom. 2. cap. 10. n. 5.* Sed quoniam ex huius sententiæ praxi hoc facile absurdum consequi posset, ut non integrum Divinum Officium quotidie in Choro recitaretur; cum vix sperandum videatur; ut abeuntibus de Choro aliquibus ex iis, qui ad has, vel illas Horas Canonicas teneri se non putant, alii semper inveniantur, qui ex peculiaris pietatis instinctu, nullo licet præcepto adstringi se existiment, easdem in Choro recitaturi remaneant; idcirco nunquam huiusmodi Canonicorum intentioni suffragata sunt Apostolicæ Sedis iudicia; quinimmo eorum Episcoporum zelus maxime commendatus est, qui se Canonicis id contententibus opposuerunt. Cum verò, & de Capitulis magno Canonicorum numero constantibus actum fuit, in quibus vel proventus essent admodum tenues, vel servitium Chori assiduum, & quotidianum, ob aëris inclementiam, aut ob Ecclesiæ distantiam à centro urbis, in qua Canonici, & Beneficiati domicilium habent, nimis grave esset, permissum potius fuit, ut alternatim Chorum frequen-

tarent, eorum scilicet media pars per unam hebdomadam, reliqua verò per alteram; ita tamen, ut tempore Adventus, & Quadragesimæ, ac in omnibus diebus festis de præcepto, necnon per totam octavam Solemnitatis Corporis Christi, aliisque diebus, quibus id convenire Episcopi iudicio visum fuerit, omnes ad Chorum officia Divina celebraturi accedant. Nec dissimili ratione provisum indultumque reperitur quoad horam recitandi in Choro Divinum Officium. In aliquibus Metropolitanis, & Cathedralibus ultra montes Matutinum canitur de media nocte, eademque consuetudo in aliquibus etiam Italiæ Ecclesiis obtinere dignoscitur. Sed quoniam sub mediæ noctis appellatione ea etiam comprehenditur noctis pars, quæ est auroræ finitima; hinc ejusmodi consuetudo, & disciplina inducta est, ut Matutinum circa auroram paulò ante Solis ortum in Choro recitaretur. De hac re plura Nos ipsi scripsimus in *cit. nostra Instit. 107. §. 4.* A Venerabili Cardinali Bellarmino scriptæ fuerunt Constitutiones pro Capitulo, & Canonicis Montis Politiani, eademque etiam summi Pontificis auctoritate approbatæ & confirmatæ fuerunt. In iis autem statutum fuit, ut ea, quam diximus, hora, Canonici in Chorum convenirent Matutinum decantaturi; exceptis hyemalibus mensibus, quibus indultum est ut ad horam post ortum Solis Matutini principium in Choro protraheretur. Cum verò postmodum experiendo comperitum fuerit, ob illius climatis rigorem & frigus, eam horam nimis incommodam, & sanitati corporum perniciosam esse, permissum fuit à sacra Congregatione, ut à mense Novembris ad mensem Aprilis Matutinum recitari posset antecedente vespere. Porro responsa, quæ à sacra Congregatione data fue-

fuerint ad ejus generis postulata, de quibus hucusque diximus, relata à Nobis sunt in foliis, quæ olim, in minoribus constituti, pro munere Secretarii ejusdem Congregationis exaravimus, & præsertim in eo, quod confectum fuit pro causa *Atrien.* proposita die 5. Decembris, & resoluta die 19. ejusdem anno 1722. item in alio in causa *Isernien.* proposita, atque decisa die 26. Januarii 1723. & in alio in causa *Anglonen.* proposita, atque decisa die 2. Octobris 1723. Quæ quidem folia, una cum resolutionibus, typis impressa leguntur in *Thesouro Resolutionum ejusdem Congregationis,* diebus, & annis supra notatis, & omnia extant *tom. 2. dicti Thesauri pag. 247. & 252. pag. 335. & pag. 337. & pag. 383.*

XIV. Chori exercitium, si continuum fuerit, & quotidianum, magnum certè incommodum, & laborem afferre non dubitatur; & ideo rara sunt ea Capitula, quorum Canonici alicujus temporis vocatione non gaudeant, sive quia sic fuerit in eorum statutis præscriptum, sive quia ex antiqua consuetudine hoc fuerit inductum, ut à continuis Chori laboribus aliquo tempore conquiescant. Neque juxta Episcopis occasio est in eorum relationibus conquerendi de suis Canonicis, quod fruantur his vocationibus, dummodò tres menses annis singulis non excedant; aut dummodò non contendant, easdem à spatio duorum mensium, vel alio minori tempore, quod ab eorum constitutionibus, aut ab antiqua consuetudine ipsis permittitur, ad tres integros menses extendi. Sacra Tridentina Synodus *cap. 12. sess. 24. de reformat.* ita statuit: „Præterea obtinentibus in iisdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitatibus, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat, vigore cujus-

— Tom. II.

„libet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis, quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt.” De hoc Conciliari decreto, deque resolutionibus circa illud à sacra Congregatione emanatis latè actus à Nobis est in *citata nostra Instit. 107. §. 6.* ubi etiam animadvertere non omisimus, prudentes Episcopos hoc sedulò curare debere, ut Canonici, alique Chori servitio addicti, vacationibus sibi à statuto, aut à consuetudine permissis ita utantur, ut congruus semper numerus ex eorum respectivè coetu remaneat, qui Divinis Officiis in Choro ritè celebrandis sufficiat.

XV. Porro, si quotidianum, & non interruptum Chori servitium, communi hominum iudicio, laboriosum & grave censetur, multò sanè gravius atque molestius progressu temporis visum est, nullum, donec vixeris, serviendi finem videre, quantumvis diuturno annorum curriculo cum assiduitatis & diligentiae laude inservieris. Equidem nullus est in Jure Canonico textus, quo privilegium exemptionis à Choro concedatur Canonicis, qui multorum annorum spatio operam suam eidem Choro laudabiliter præstiterunt; uti rectè observat Navarrus in *consil. 12. lib. 3. de Clericis non residentibus.* Cum tamen animadversum fuerit, in lege Mosaica Levitam illum, qui à vigesimo quinto ad quinquagesimum ætatis annum in Templo ministerium suum accuratè implevisset, ab omni deinceps opere & labore liberum & immūnem declarari, uti legitur *Numer. cap. 8.* veteranis autem militibus honestam missionem, & à belli laboribus immunitatem, ipsa Civilium Legum æquitate concessam fuisse, uti colligitur ex *l. A numeribus, ff. de vacat.*

cat. & excusat. muner. & ex l. 1. C. de veteranis lib. 12. cumque præterea in Congregatione Concilii non improbandum sed tolerandum olim visum fuerit Capituli cuiusdam statum, expressè permittens, ut si quis Canonicus per annos quadraginta Chorum laudabiliter frequentasset, ab ejus servitio deinceps sine fructuum & distributionum jactura abstinere posset; eaque Congregationis sententia, & resolutio à felic. record. Gregorio Papa XIII. approbata, & confirmata fuerit, sicuti videri potest apud Garciam *de Benefic. part. 3. cap. 2. § 1. num. 344.* hinc consuetudo universalis invaluit, ut Canonici, & alii, qui Chori servitio addicti sunt, si per annos quadraginta laudabilem illi operam impenderit, ab eodem in posterum frequentando absolvantur; fructus tamen, atque distributiones eodem, quo antea, modo percipiant. Cum Nobis officium Secretarii prædictæ Congregationis commissum fuit, jam stabilitam invenimus regulam, & consuetudinem hujusmodi exemptionis, quam vocant *jubilat'ionem*, post quadraginta annorum servitium concedendæ, cum indulto percipiendi fructus, & distributiones. Adhuc tamen multæ supererant solvendæ difficultates: videlicet, utrum in quadraginta annorum numero ii etiam anni computandi essent, quibus Canonicus abfuit ab Ecclesia, sive quia infirmitate detentus fuit, sive quia facultatem obtinuit, disciplinarum ad discendarum causa, in aliqua Studiorum Universitate versandi, sive quia longè à servitio Chori, pro ipsius tamen Ecclesiæ utilitate, debuit ex Canonicorum consensu aliquod ministerium implere; præterea utrum, dato casu, quo quis per viginti annos Beneficiati personam sustinuerit, per alios verò viginti in Canonicorum or-

dine eidem Ecclesiæ inservieit, aut viginti priores annos alicujus Canonici coadjutorem egerit, & totidem, post obitum coadjuti, in ejusdem Canoniciatus, & Præbendæ possessione inserviendo transegerit; utrum, inquam, ad efficiendum requisitum quadraginta annorum numerum, diversa hæc, atque distincta inter se muna, & tempora conjungi possent. Et Nos quidem, ut muneri nostro satisfaceremus, omnem adhibuimus diligentiam in perlustrandis, ponderandisque Actorum, & Resolutionum Regestis, ut generali regula constituta, hæc omnes, aliæque similes difficultates, quæ quotidie proponebantur, in posterum de medio tollerentur, aut facillè solverentur. Duo præsertim à Nobis exarata sunt, & typis edita folia: alterum pro Congregatione, quæ habita fuit die 24. Septembris 1718. alterum verò pro Congregatione habita die 17. Decembris ejusdem anni. Ambo videri possunt impressa *tom. 1. Thesauri Resolutionum pag. 111. & seq. & pag. 144. & seq.* ubi ad calcem posterioris hujusce folii relata sunt responsa sacræ Congregationis, quibus tamquam norma uti possunt, & debent Episcopi, tum ut servitium Chori à Canonicis adimplendum, rectè dirigant & moderentur, tum ut prudenter omnia perpendant, si fortè de Canonicis, Indulto jubilationis gaudentibus, in relatione status Ecclesiæ sermonem instituendum putent. Sanè, cum Nobis propositum non sit, ut de jubilationibus Canonicorum, aliorumque Choro inservientium, hic ex professo agamus, satis erit lectorem remittere ad ea, quæ in prædictis foliis exposuimus, & ad præfata Congregationis resolutiones, quas ibi retulimus. Advertendum dumtaxat hic est, quod is, qui jubilationem obtinuit, non solum amplius non te-

netur Choro interesse, sed neque residere in civitate, aut loco, ubi sita est Ecclesia Cathedralis, sive Collegiata, in qua canonicatum, aut Præbendam, aliudve Beneficium Chorale obtinet; sed in illius potestate est, domicilium alibi figere. Qua in re melior est jubilati conditio, quam illius, cui datus est coadjutor. Hic enim, licet à servitio Chori immunis evadat, adhuc tamen à civitate, vel loco Ecclesiæ suæ abesse non potest, nisi peculiare super hoc ipso indultum obtineat, quod etiam ad certum definitum tempus tantummodò concedi solet. Hoc tamen jubilationum privilegia tantisper imminuit, quod licet Beneficiarius hujusmodi neque Choro interesse, neque in loco residere teneatur, potest nihilominus ad Ecclesiæ servitium rursus ab Episcopo evocari, si propter illius absentiam, Divini cultus ratio detrimentum aliquod subire dignoscatur; prout aperte statuitur in antedictis decretis, & clarè colligitur ex Decretali Gregor. IX. in cap. *Cum ad hoc, de Clericis non resident.*

XVI. Inter alia saluberrima decreta, quæ renovata sunt in Tridentino Concilio, illud est etiam, quod legitur *cap. 1. sess. 5. de reform.* ubi statutum fuit, ut in omnibus Ecclesiis Cathedralibus peculiaris Præbenda constitueretur pro uno sacræ Theologiæ Lectore, cujus esset exponere, & interpretari sacram Scripturam, in qua continetur magnus ille thesaurus salutaris doctrinæ, quem Spiritus Sanctus liberaliter hominibus est elargitus. Porro decretum istud diximus in Tridentino Concilio renovatum fuisse; siquidem hujusce institutionis exordia deprehenduntur in Concilio quarto Lateranensi, quod sub Inocentio III. celebratum fuit, & ex quo desumptum est *cap. Quia nonnullis, de magistris.* Historica monumenta, quæ perti-

nent ad erectionem Præbendæ Theologalis in singulis Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, videri possunt apud Thomassinum *de vet. & nov. Eccles. discipl. par. 1. lib. 2. cap. 10.* & apud Van-Espen *Jur. Eccles. Univ. tom. 1. part. 1. tit. 11. cap. 6.* Neque hic Nobis aliud addendum remanet, nisi quod summus Pontifex Benedictus XIII. in sua Constitutione, quæ incipit *Pastoralis officii*, ann. 1725. edita non solum Episcopos omnes excitare curavit, ut in suis Cathedralibus, & Collegiatis Theologalem Præbenda erigerent; sed præterea jussit, ut eadem per concursum dignioribus, & aptioribus conferretur, iisque solum, qui magisterium, & lauream in sacra Theologia vel consecuti jam fuissent, vel intrà annum consequi possent.

XVII. Juxta præsentem Ecclesiasticorum studiorum methodum, negari non potest, ea in varias clases esse distincta: altera enim est eorum, qui sacras Scripturas interpretantur; altera eorum qui theologicas disciplinas sive scholasticè, sive dogmaticè exponunt; altera moralistarum, qui de agendis, & vitandis in praxi disputant; altera demùm eorum, qui sacros canones profitentur. Hæc diversarum clarium distinctio occasionem dedit nonnullis Episcopis, ut Sanctæ Sedi aliquando in suis relationibus repræsentarent; pro Cleri utilitate, & instructione magis expediens fore, si à Canonico Theologo in suis Cathedralibus, & Collegiatis Theologia moralis traderetur, quam si idem Divinas Scripturas exponeret; ex ea potissimum ratione, quod Sacrarum Scripturarum explanationem à Concionatoribus intelligere Clerus facile possit; Theologiam verò moralem ab aliis serè, quam à Canonico Theologo, addiscere nequeat. De hac etiam re actum fuit, cum Nos à Secre-

tis essemus sæpè dictæ Congregationis Concilii; quin etiam typis impressus fuit Discursus quidam noster, in ea Congregatione relatus, quæ habita fuit die 5. Junii ann. 1723. qui legitur in *Thesaurò resolutionum tom. 2. p. 329.* In eo probavimus, decretum illud Tridentini Concilii, sive ejus verba considerentur, sive ratio habeatur praxis & consuetudinis sequentium temporum, æquè comprehendere Scripturarum sacrarum expositionem, ac Theologiæ scholasticæ disciplinam, & à Canonico Theologo non magis suo mûneri satisfieri, si sacros Scripturæ libros explicet & declaret, quam si in Theologia scholastica Clerum erudiat; dummodò hæc talis sit, qualem Melchior Canus tradendam, addiscendamquè suadet in *suo lib. 8. de Locis Theologicis cap. 1.* & quidem Nos etiam indicavimus in *nostra Institutione 42 pag. 220. & s. q.* quæ scilicet circa quæstiones gravioris momenti, & utilitatis versetur, easque pertractet allatis Divinæ Scripturæ testimoniis, Conciliorum decretis, & Patrum auctoritatibus. Ulteriùs adnotavimus, nonnullorum Episcoporum mandato laudabiliter factum esse, ut per Canonicum Theologum ea traderetur Theologia, quæ est de conscientis, & moribus dirigendis; id unum verò minimè decisum fuisse, num juxta Concilii mentem, Canonicus Theologus suum mûnus satis adimpleat, si explicando Juri Canonico operam præstet. Sanè professores Juris Canonici aliquandò Præbendam Theologalem se posse consequi contenderunt, etiamsi laurea doctorali in sacra Theologia insigniti non fuissent, satis esse censentes, se lauream reportasse in Jure Canonico. Et quidem inficiari non possumus, arcto inter se vinculo copulari Theologum moralem, & Canonici Juris scien-

tiam, sicuti in citato Discursu ostendimus; nihilominùs, cum hodiè hæc facultates, tamquam ad invicem distinctæ, diversa ratione tractentur, & magisteria seorsim conferantur, statueritque Concilium, ut is Theologus Canonicus eligatur, qui in sacra Theologia sit Doctor; meritò à sacra Congregatione responsum fuit, ad consequendam Præbendam Theologalem, generaliter loquendo, satis non esse, ut quis in Jure Canonico Doctoris gradum adeptus fuerit; in casibus tamen particularibus videri posse, an expediat eandem Præbendam alicui sacrorum canonum Magistro conferre, qui scilicet cum Juris Canonici lectione ea quoque conjungere valeat, quæ pertinent ad Theologiam moralem; quod sanè ab aliquibus magna cum laude præstitum fuisse, & adhuc præstari dignoscitur, ut patet ex eruditis eorum Operibus typis impressis. Videatur responsum ejusdem Congregationis ad dubium propositum die 5. Junii 1723. in *Thesaurò Resolut. tom. 2. pag. 321.*

XVIII. A Canonicis ad Parochos transeundo, occurrebant olim in Episcoporum relationibus frequentes eorum querela de nimia facilitate, qua admitti dicebant appellationes, ab ipsorum judicio interpositas ab aliquibus, qui in concursibus ad vacantes Parochiales Ecclesias indictis postpositi fuerant. Sanè Parochiales Ecclesias dignioribus conferendas esse, atque iis qui ætate, moribus, doctrina, prudentia, cæteris antecellant, statutum habetur in *can. Si fortè, dist. 67. in cap. Quoniam, de jure patronatus, & in cap. Constitutis, de appellationibus.* Quod ut executioni fideliter mandaretur, in sacro Tridentino Concilio *cap. 18. sess. 24. de reformat.* lata fuit lex de concursibus habendis in collatione

earum Parochialium, quæ vel ad liberam Ordinarii Collationem, & provisionem pertinent, vel juris patronatus Ecclesiastici sunt; ut scilicet collator ex prævio examine concurrentium, tum quoad doctrinam, tum quoad alias requisitas qualitates, digniorem inter cæteros dignoscere valeat, eique Parochialem Ecclesiam regendam committere. Sacri Concilii sanctionibus obsecundando Sanctus Pius Papa V. in *sua Constitutione 53. in antiquo Bullario tom. 1.* declaravit, ut si quis de judicio Episcopi quereretur, quòd Parochialem Ecclesiam immerenti contulisset, vel ei, quem ipse meritorum cumulo superaret, appellationem interponere posset vel ad Metropolitanum, vel ad Apostolicam Sedem; eo interim, qui ab Episcopo delectus fuisset, in Parochiæ possessione manente.

XIX. Sed, quoniam nihil est tam sanctum, ex quo in infinita circumstantiarum rerum & casuum varietate, aliquid non nascatur absurdum; hinc est, quod superioribus temporibus, si quis à judicio Episcopi provocasset, & coram Judice appellationis probare voluisset, se magis doctum & idoneum, majoribusque meritis commendatum esse, quam is, qui sibi in concursu prælatus fuerat, id aliter obtinere non poterat, quam ipsum æmulum vocando ad novum examen, coram appellationis Judice habendum. Ex quo hæc sanè inconvenientia sequebantur: primum, quod contra juris regulas appellatio mittebatur, antequam gravaminis probatio fieret; alterum, quod qui in Parochiales Ecclesie possessione jam erat, eam deserere cogebatur, ut coram Judice appellationis personaliter se sisteret, neque solùm ad Curiam Metropolitanam pergere, sed; si appellatio ad Sedem

Apostolicam interposita fuerat, ad Urbem etiam ex longinquis regionibus venire jubebatur, ut novo examini se subjiceret, novoque facto periculo ostenderet, se meritò unum ex omnibus ad regendam Parochiam ab Episcopo electum fuisse; tertium denique, quod, cum inter primum, & secundum examen, non breve temporis spatium plerumquè intercurrere deberet, facillè evenire poterat, ut, qui in primo examine minoris doctrinæ speciem dederat, ideoque à Parochiali Ecclesia exclusus meritò fuerat, in secundo se Doctiorem probaret aptioremque eo, cui Ecclesia ab Episcopo collata fuerat; assiduo enim studio magna cum animi contentione interea adhibita, eam sibi doctrinam comparare poterat, qua tempore prioris examinis certè carebat. Itaque periculum erat, ne judicium Episcopi, in Parochialis Ecclesie collatione prolatum; superioris Judicis sententia irrationabile declararetur, non sine Episcopalis existimationis detrimento, licèt absque ulla ipsius Episcopi culpa; siquidem is judicium suum interposuerat super priore concurrentium experimento, in quo proculdubio appellans ille minus idoneus æmulo suo agnitus fuerat; superioris autem Judicis sententia cadebat super novo eorundem concurrentium examine, in quo is, qui antea fuerat postpositus, ideo forsàn alteri præferendus apparebat, quod interim majorem doctrinam improbo labore acquisierat.

XX. Episcoporum querelas in hoc rerum genere Nos ipsi olim sæpè dictæ Congregationi Concilii representare, pro Secretarii munere quod gerebamus, omninò necessarium duximus; ac prædictorum, aliorumque inconvenientium seriem scripto exponentes, eorum originem in eo sitam ostendimus,

mus, quod examina concurrentium ore tenus fieri solebant. Quæ consuetudo si tolleretur, jubereturque ut in posterum examina hujusmodi scriptis consignarentur, ita ut unusquisque concurrentium tam consuetam expositionem Evangelii, quam resolutionem moralium quæstionum, quæ proponuntur; scripto exaratas exhibere deberet; tunc demùm futurum diximus, ut malis hisce omnibus occurreretur. Porro, retenta consuetudine nihil scribendi ex iis, quæ à concurrentibus dicebantur, absurda illa omnia necessariò consequi debebant, cum neque prohiberi possent appellationes eorum, qui se iudicio Episcopi gravatos esse contenderent; neque verò Iudex appellationis aliter de prætenso gravamine cognoscere possent, quam ipsos concurrentes vocando ad novum examen coram se habendum; quo indicto, jam Parochus adeptam Ecclesiam relinquere cogebatur, aliisque malis omnibus, quæ suprâ narravimus, aditus aperièbatur. Quod si, vocali examine sublato, nova induceretur consuetudo, ut concurrentium experimenta proprio ipsorum caractere scriberentur, & scripta ac obsignata in actis servarentur, nullus prædictis incommodis relinqueretur locus. Interposita enim appellatione, cum acta concursus ad superiorem Iudicem transmittenda essent, tunc primum, & facile ostendimus fore, ut iis tantummodò inspectis & visis explicationibus Evangelii, ac responsionibus datis ad theologica quæsitâ in concursu proposita, Iudex appellationis decerneret, an rectè appellatum fuerit, necne, & an rationabiliter, aut secus, ab Episcopo iudicatum fuerit, absque eo quod provisus ab Episcopo Ecclesiam suam relinquere cogeretur, ut iterum examini se subiceret. Ubi etiam opportunis-

simum fore diximus, si inter acta concursus, authentica documenta servarentur, à singulis concurrentibus prolata super peculiaribus meritis & qualitatibus, quibus se ad Parochialem Ecclesiam adipiscendam commendari censuerunt. Certum est enim, non eum semper, qui majori doctrina, & scientia pollet, ad regendam Parochialem Ecclesiam magis aptum censi debere; contingere autem posse, ut aliquis doctrinæ suæ merito confidens, à iudicio Episcopi provocet; cum tamen hic alterum illi prætulit, non quia doctiorem, sed quia sufficienti simul doctrina præditum, simulque aliarum qualitatum cumulo magis commendatum, ideoque ad curam animarum aptiorem existimaverit. Hac itaque nova methodo concursibus habendis præstituta, conclusimus, fore, ut neque tolleretur concessæ appellationis remedium, neque tamen adeo frequenter, aut levi de causa, hujusmodi lites ad superiora tribunalia deferrentur; delatæ verò, facili ratione, & sine magno concurrentium incommodo definiri. Quæ omnia à Nobis peculiari dissertatione comprehensa, prædictæ Congregationis examini subjecta fuerunt die prima Octobris anni 1720. ejusdemque Congregationis decreto, die 16. sequentis mensis Novembris edito, plenissimè adoptata, & comprobata. Quare, accedente fel. record. Clementis Papæ XI. auctoritate, encyclicæ litteræ ad Episcopos conscriptæ fuerunt, quibus indicatus fuit novus ejusmodi ordo in habendis concursibus ad Parochiales Ecclesias exinde servandas. Discursus noster typis impressus est, legiturque in *Thesouro Resolution. tom. 1. pag. 382. & seq.* Resolutiones verò *pag. 395. & seq.* Encyclicæ epistola expedita fuit die 10. Januarii 1721. & est in

ordine octava in Bullario Clementis XI. inter ea, quæ spectant Congregationem Concilii. De omnibus autem latius etiam disseruimus in *nostra Instit. 7. Latine editionis.*

XXI. Sublatis per opportunum hujusmodi remedium justis Episcoporum querimoniis, quibus causam dabat antiqua methodus, quæ & concursus habebantur, & admittebantur appellationes eorum, qui Episcopali iudicio gravatos se esse contendebant; aliud instantiæ genus aliquando in eorum relationibus inventum fuit; ut scilicet alteri malo, quod in aliquibus Diocesisibus frequens admodum est, opportunè provideretur. Sæpè enim contingit, ut ii ipsi Parochi, qui vel à Patronis laicis nominati, examine facto, idonei, & habiles ab Episcopo reperti sunt, vel, si Parochiales Ecclesiæ provisio per concursum facta est, in ipso concursu doctiores aptioresque iudicati, ideoque cæteris competitoribus prælati fuerunt, temporis decursu, indocti, & inhabiles comperiantur, aut tales evadant, cum post adeptam animarum curam necessarium studii exercitium omninò reliquerint. De hoc etiam actum fuit in dicta Congregatione Concilii, dum Nos illius Secretarii officium gereremus, instantibus nonnullis Episcopis, & præcipuè Legionensi, in relatione status Ecclesiæ suæ; cui, re discussa in Congregatione diei 15. Decembris anni 1725. responsum fuit, *observanda esse antiqua decreta*; quæ quidem ad sequentia reducuntur: nimirum, prudenti Episcopo in re tam gravi non esse inconsideratè procedendum; non esse præbendas nimis faciliè aures fallacibus vulgi vocibus, clamantis, imperitum Parochum esse, & administrandæ Parochiæ ineptum; si verò de ejusdem imperitia, & ignorantia probabiles notitiæ, & gravia argumenta suppetant, tum

in potestate Episcopi esse etiam extra visitationem, omni iudicii forma seclusa, hujusmodi Parochum ad examen revocare, quamvis aliàs ab eodem Episcopo in præcedenti examine approbatus fuerit. Ita olim sacra Congregatio respondit Episcopo Pampilonensi die 22. Septembris anni 1668. sicuti legitur in *lib. decret. 26. pag. 108. Cum sub die 15. Januarii 1667. ad instantiam Episcopi Pampilonensis ab hac sacra Congregatione resolutum fuerit primò, posse Episcopum examinare Parochos, & Rectores semel approbatos ad curam animarum, quando adest vehemens suspicio de illorum imperitiâ; secundò, posse ad hujusmodi examen procedere etiam extra visitationem; tertio, ad dictum examen faciendum, hand necesse esse, ut iudiciales probationes imperitiæ præcedant; tunc supplicat Episcopus ipse, per hanc sacram Congregationem ulterius declarari, an in actu visitationis Diocesis possit Episcopus examinare Parochos quotquot visitat, etiamsi contra illos, vel aliquem ipsorum, non vigeat suspicio imperitiæ; & Congregatio respondit: *Negativè.* Cumque ex vehementi suspicione, sive ex semiplena probatione imperitiæ, liceat Episcopo ad examen revocare Parochum illum, quem ipsemet olim ad animarum curam approbavit: multo magis id agere poterit, si agatur de Parochis in hujusmodi officio à prædecessoribus Episcopis constitutis. Qua de re multa sunt Congregationis responsa. Primum est diei 26. Augusti 1628. *lib. 15. decretor. pag. 540. à terg. Sacra, &c. censuit, Episcopos successo esse posse, superveniente rationabili causa, iterum ex officio, etiam extra visitationem, examinare Parochos alias ad Ecclesias Parochiales approbatos.* Secundum diei 13. Januarii 1635. *lib. 15. decretor. pag. 146. à terg. Sacra, &c.**

Ec. respondit, Episcopos successores, superveniente rationabili causa, posse etiam ex officio iterum examinare tam in visitatione, quam extra, Parochos, quamvis Regulares approbatos tempore provisionis Parochialium. De hac ipsa materia videri potest nostra Instit. 9. Latina editionis. Comperta verò per novi examinis experimentum Parochi insoctia & imperitia, locum habere debet sacri Tridentini Concilii decretum, quod extat cap. 6. sess. 21. de reform. ubi statuitur, ut Episcopi, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, hujusmodi Parochis illiteratis & imperitis Coadutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare possint.

XXII. In hujus capituli complementum nihil remanet aliud, quam pauca quædam referre, quæ pertinent ad subjiciendos iterato examini Sacerdotes sive Seculares, sive Regulares, quibus facultas excipiendi sacramentalis Fidelium Confessiones ad certum determinatum tempus data fuit. Etenim Episcopi, & Ordinarii jure meritoque contendunt, eo determinato tempore elapso, ex. gr. completo anno, ad quem aliquibus facultatem audiendi secularium Confessiones imperiti fuerant, posse se iterum ad examen eos revocare, & novum de eorum doctrina periculum facere; contra verò obniti, & conqueri solent de hac re Sacerdotes, præsertim Regulares. In hac materia videri potest nostra Instit. 86. in qua Apostolicas Constitutiones retulimus, quibus tribuitur, & asseritur Episcopis hæc facultas, qua, licet contra clamitent Regulares, spoliari non possunt. Excipiendus est tamen casus, quo potestas audiendi secularium Confessiones aliquibus Regularibus, prævio examine, per eosdem Episcopos

concessa fuerit sine ulla temporis limitatione. Tunc enim illis sic approbatis concessam potestatem adimere, aut suspendere nequeunt; nisi fortè contraria aliqua supervenerit causa, & quidem ad ipsas sacramentales Confessiones pertinet, juxta Innocentii X. Constitutionem, quæ incipit: *Cum sicut accepimus*; de qua Nos ipsi mentionem fecimus in nostra Constitutione, super Anglicanis Missionibus edita, cujus initium est *Apostolicum ministerium* num 9. data die 30. Maji 1753. cui, si Deo placuerit, locus erit in tom. 4. nostri Bullarii.

XXIII. Aliquando etiam Episcopi in suis relationibus questi sunt de Ecclesiasticis Dioecesis suæ, quod proprii status dignitatem indecoris, viliusque ministeriis, & muneribus fœdent, eaque addant, quæ seculares ipsos maximè dedecent. Quibus aliud remedium suaderi, aliudve consilium præberi non potest, quam ut contra delinquentes utantur jure suo *ad trames sacrorum canonum*, sicuti etiam legitur in Constitutione Innocentii XIII. quæ incipit *Apostolici ministerii*, quam ejus Successor Benedictus XIII. postea confirmavit, quæque pro Ecclesiasticæ disciplinæ in Regnis Hispaniarum conservatione edita fuit. Aliæ præterea sunt Ecclesiasticorum actiones, de quibus Sanctam Sedem consulere in suis relationibus studiosi & vigilantes Episcopi non omiserunt; de quibus in sequenti capite agemus.

CAPUT X.

In quo subsequitur tractatio de Tertia Parte relationis status Ecclesie.

Cum olim ex veteris officii nostri debito percurreremus relationes status Ecclesiarum, quæ ab Episcopis trans-

tibus casibus, quod peculiari animadversio ne expendatur.

IV. Si quis adhuc laicus physicum egit, vel etiam chirurgum, dummodo suam ipse artem optimè noverit, omnemque diligentiam ac studium juxta artis præcepta adhibuerit in agris curandis, licet eorum aliquis è vivis excesserit, nulla, si strictæ canonum censuræ insistere velimus, irregularitate innodatur: „Tandem physici, „vel chirurgi, si periti sint in arte, „& nihil omiserunt de contingentibus, & habuerint super hoc sanam „conscientiam, poterunt promoveri, „si causa eorum aliquid in homine „contigerit:” sunt verba S. Petri Cælestini in suo Opusc. 7. part. 4. sect. 1. cap. 3. tom. 25. Biblioth. Patr. cap. 822. Attamen constat, in hac ipsa facti specie à Congregationibus, & Secretaria Brevium quasdam dispensationes, quas vocant *ad cautelam*, concedi consuevisse; vel quia hi, qui medicam artem exercuerunt, subindeque ad sacros Ordines promoveri exoptant, licet nullius certæ culpæ meminerint, quæ ipsorum conscientiam perturbet, cum tamen certò non sciant, semper se usos fuisse omnibus ab arte præscriptis regulis ad expellendum morbum, qui ægrotum interemit; sibi tutius consulere cupientes, rescriptum, vel Breve dispensationis ab irregularitate *ad cautelam* satagunt obtinere; vel quia non desunt cautiores Episcopi, qui renunt manus imponere medicam artem professis, nisi aliquid proferant hujusmodi dispensationis Breve, seu rescriptum, verentur enim, ne physicus in tanta curationum frequentia quandoque aliquid, quamvis præter animum, deliquerit. Verum, cum talia rescripta, vel Brevia, non consueverint indulgeri, nisi prius audito Episcopo, cui ea cura mandatur, ut